

Χαιρετισμός του Κωνσταντίνου Ι. Δεσποτοπούλου, Ακαδημαϊκού.

Χαιρετίζω την πανηγυρική αυτή Συνεδρία, εναρκτήρια της λειτουργίας του Διεπιστημονικού Κέντρου Αριστοτελικών Μελετών. Και, με το δικαίωμα των πρεσβείων της ηλικίας, συγχαίρω τους διδάχους του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης για την πρωτοβουλία των να ιδρύσουν Κέντρο Μελέτης ενεργά τιμητικό του επωνύμου ήρωος του Πανεπιστημίου των.

Ο Αριστοτέλης, υπενθυμίζω, υπήρξε κλασικός εκπρόσωπος της ελληνικής φιλοσοφίας με ακτινοβολία οικουμενική, αλλά και συμβολή καιρία για την εμπέδωση επιστημών, όπως η βιολογία, η ψυχολογία, η φυσική, η πολιτειολογία, η θεωρία του δικαίου, η φιλολογία. Και αξίζει να επισημανθεί, ότι έμελλε η Λογική του να επιβληθεί επί αιώνες ως βασικό πνευματικό αγαθό της ανθρωπότητας, και μάλιστα ως επιστήμη «κλειστή και ολοκληρωμένη» στη διάπλασή της από αυτόν, καθώς την χαρακτήρισε ο Kant, ενώ και η εκφρασμένη στο σύγγραμμά του «Μεταφυσικά» «πρώτη φιλοσοφία», χαρακτηρισμένη από τον Bergson ως σύμφωνη κατ' εξοχήν με την φύση του ανθρώπινου πνεύματος, διατηρεί και στην εποχή μας το μέγα κύρος της, αφού στέγασε πνευματικά τους σπουδαιότερους στον Μεσαίωνα δυτικοευρωπαίους στοχαστές και αφού πριν είχε ποδηγετήσει και την αραβική φιλοσοφία. Και ας μη αγνοείται, ότι ο Δαρβίνος αποτιμούσε τον διάσημο στη βιολογία Λινναίο σαν απλό μαθητή σε αναφορά προς τον Αριστοτέλη· ότι ο Νεύτων, ο Χούσερλ και ο Bergson επηρεάστηκαν σε ικανό βαθμό από την περί χρόνου θεωρία του Αριστοτέλους· ότι από το σύγγραμμα «Πολιτικά» του Αριστοτέλους άντλησαν έννοιες και θεωρίες οι διάσημοι πολιτειολόγοι των νεωτέρων χρόνων· ότι ακόμη χωρίο του «Περί ουρανού» αριστοτέλειου συγγράμματος παρακίνησε τον Χριστόφορο Κολόμβο να πλεύσει για τις Ινδίες προς δυσμάς. Ας μου επιτραπεί όμως να εξάρω την εξαίσια Ηθική, την αναπτυγμένη από τον Αριστοτέλη στο σύγγραμμά του «Ηθικά Νικομάχεια», όπου έχω ιδιαίτερα ενδιατρίψει πολύ ευφρόσυνα. Από εκεί αρύσθηκα την σύνοψη της ηθικής «πάσας τας τύχας ευσημόνως φέρειν και εκ των υπάρχοντων τα κάλλιστα πράττειν». Εκεί εντόπισα την έννοια της προαιρέσεως, θέμα ειδικής πραγματείας μου, και άλλες έννοιες σπουδαίες, θέματα επίσης ειδικών πραγματειών μου. Αλλά πηγή εμπνεύσεων επί αιώνες υπήρξε και συνεχίζει να είναι και η αριστοτέλεια επίσης πραγματεία «Ποιητική», καθώς περισσότερο ή ολιγότερο, και άλλες αριστοτέλειες πραγματείες.

Ας μη παραγνωρίζουμε όμως και ότι συντελέσθηκε η πνευματική μεγαλουργία του Αριστοτέλους στη διάρκεια μιας ζωής, όχι δίχως πένθη, απογοητεύσεις, διωγμό, αν και βοηθημένης εξ άλλου από την συναναστροφή επί χρόνια είκοσι με τον κορυφαίο της φιλοσοφίας Πλάτωνα και από την φιλία με πολιτικά ισχυρούς της εποχής του, ή και από τη συνεργασία εκλεκτών μαθητών. Και ας μου συγχωρηθεί να υπενθυμίσω τη διαδρομή του βίου, με τους τόπους διαμονής, του μαθητού πρώτης αξίας του Πλάτωνος.

Γεννημένος το 384 π.Χ. ο Αριστοτέλης στην μικρή πόλη Στάγειρα της Χαλκιδικής, έζησε τα παιδικά του χρόνια στην πρωτεύουσα της Μακεδονίας Πέλλα, όπου ο πατέρας του Νικόμαχος υπηρετούσε ως ιατρός του βασιλέα της Μακεδονίας Αμύντα, και είχε την πρώτη παιδεία του ιδιαίτερα φροντισμένη. Έφηβος όμως ορφάνεψε από τον πατέρα του και μετά ολιγόχρονη διαμονή στη γενέτειρα Στάγειρα εγκαταστάθηκε στην πόλη των Αθηνών. Εκεί εντάχθηκε στην Ακαδημεία, όπου και παρέμεινε είκοσι χρόνια, έως το 347 π.Χ., όταν έπαυσε να ζει ο Πλάτων, και όπου συγκροτήθηκε σε πνευματική προσωπικότητα μεγάλης αξίας.

Διάδοχος όμως του Πλάτωνος στη Σχολαρχία της Ακαδημείας έγινε, και μάλλον εύλογα, ο Σπεύσιππος, Αθηναίος πολίτης, πρεσβύτερος πολύ του Αριστοτέλους, με δράση πολύ σπουδαία στην Ακαδημεία και πριν πλάι στον Πλάτωνα, και με δοκιμασμένα διοικητικά προσόντα. Έφυγε τότε ο Αριστοτέλης από την Ακαδημεία και από την πόλη των Αθηνών και διέμεινε τρία χρόνια στην Άσσο της Τρωάδας. Εκεί δίδαξε στην ιδική του πρώτη Σχολή, στοχάστηκε δημιουργικά, συνέχισε τη συγγραφική εργασία του, αλλά και απόκτησε πλούσια εμπειρία πολιτικής από τη φιλική επικοινωνία του με τον επηρεασμένο από τη φιλοσοφία κάτοχο της πολιτικής εξουσίας Ερμεία. Έφυγε όμως από την Άσσο προς Μυτιλήνη, όπου διέμεινε δύο χρόνια, όπου ίδρυσε τη δεύτερη Σχολή του και όπου επιδόθηκε ιδιαίτερα στην επιστημονική έρευνα για ζητήματα βιολογίας, αλλά και ολοκλήρωσε τη συγγραφική πραγματείας Λογικής. Έφυγε όμως και από τη Μυτιλήνη το 342 π.Χ., όταν προσκλήθηκε από τον βασιλέα της Μακεδονίας Φίλιππο, για να αναλάβει τη διδασκαλία του δεκατριάχρονου διαδόχου Αλεξάνδρου. Διέμεινε τότε σχεδόν τρία χρόνια στο πλησιόχωρο της Πέλλας Νυμφαίον ως διδάσκαλος του έπειτα Μεγάλου Αλεξάνδρου, αλλά και συνεχίζοντας μελέτη, έρευνα και συγγραφή.

Από το 340 π.Χ., με την έναρξη της ασχολίας του Αλεξάνδρου στην άσκηση της πολιτικής εξουσίας αναπληρωτικά του πατέρα του, η διαμονή και η διδακτική δράση του Αριστοτέλους στο Νυμφαίον τελείωσε. Και μετά πέντε χρόνια παραμονής στην περιοχή της Χαλκιδικής, σύντονης πνευματικής εργασίας ή και αραιής επικοινωνίας με τον Αλέξανδρο, άρχισε η μεγάλη περίοδος της ζωής του Αριστοτέλους, στην πόλη πάλι των Αθηνών. Στη σχολαρχία της Ακαδημείας είχε διαδεχθεί τον Σπεύσιππο από το 339 π.Χ. ο Ξενοκράτης. Και ο Αριστοτέλης το 335 π.Χ. ίδρυσε ιδική του Σχολή, το περίφημο Λύκειον, ενισχυμένος για την κτηριακή υποδομή της και τις άλλες δαπάνες της λειτουργίας της με γενναία οικονομική χορηγία του ήδη βασιλέως Αλεξάνδρου.

Ως Σχολάρχης του Λυκείου έδρασε ο Αριστοτέλης ακάματος και δημιουργικός έως το 323 π.Χ. Αναδείχτηκε τότε κατ' εξοχήν θαυμάσιος διδάσκαλος και ρηξικέλευθος φιλόσοφος και απaráμιλλος πολυεπιστήμων. Υπήρξε και προγραμματιστής εξαιρετος συλλογικής έρευνας, βοηθημένος εξ άλλου οικονομικά με χορηγίες από τον φίλο του Αντιβασιλέα της Μακεδονίας Αντίπατρο. Τότε προ πάντων, συγγράφηκαν ή έλαβαν οριστική μορφή τα κλασσικά έργα του, που επί αιώνες ενέπνευσαν πλείστους επιστήμονες και φιλοσόφους.

Αλλά το 323 π.Χ. ο μέγας αυτός φιλόσοφος και πολυεπιστήμων, αγλάισμα των Αθηνών κινδύνευσε να υποστεί ό,τι ο Σωκράτης, από την έξαψη του αντιμακεδονικού φρονήματος, κατηγορημένος επί ασεβεία, με αφορμή-πρόσχημα κυρίως τον ηθικά εξαίσιο ύμνο του για τον Ερμεία, τον θανατωμένο ύστερα από βασανιστήρια στην πρωτεύουσα των Περσών ηρωικό μέχρι τέλους πολιτικό ηγέτη. Άφησε ο Αριστοτέλης Σχολή και χειρόγραφα στον Θεόφραστο και διέφυγε στη Χαλκίδα, γενέτειρα της μητέρας του, όπου και το επόμενο έτος, 322 π.Χ. απέθανε σε ηλικία εξήντα δύο ετών, θλιμμένος στη μοναξιά του.

Με τη λήξη όμως του βίου του δεν αφανίστηκε το πνευματικό μεγαλούργημά του. Αυτό επί αιώνες καθοδήγησε πλείστους λειτουργούς του πνεύματος και παραμένει αυθεντικά έγκυρο και στην εποχή μας.

Έρρωσθε και χαίρετε

Θεσσαλονίκη 16/12/2011.